

Gotovo nepoznato londonsko
izdanje Fučićeve studije o
hrvatskoj glagoljskoj epigrafici
iz 1999. godine

(Branko Fučić: *Croatian glagolitic epigraphy*, Stephen Osborne, London, 1999.)

Habent sua fata libelli! – možda je već i previše puta u različitim kontekstima korištena latinska izreka Terencijana Maura, rimskoga gramatičara iz 2./3. stoljeća, koja se često pokazala točnom. Doduše, u izvornome tumačenju ta se izreka u prvome redu odnosi na to da kako se knjige čitaju i razumijevaju takva će im biti i sudbina, a tek onda na njihovu pokretnost i selidbu. No, kako god bilo – i u užem i širem, općenitijem tumačenju – ta se izreka može primijeniti na knjigu kojoj ovdje želimo posvetiti nekoliko redaka. Recimo odmah da sadržaj te knjige nije nepoznat hrvatskim i inozemnim slavistima, niti je u njoj izneseno nešto nepoznato u znanstvenome smislu.

Naime, u Londonu je 1999. godine tiskana knjiga Branka Fučića (1920.–1999.), hrvatskoga povjesničara umjetnosti i kulture, stručnjaka za srednjovjekovno zidno slikarstvo i hrvatski glagoljizam. Ne bi tu ništa bilo čudno da o toj knjizi u Hrvatskoj gotovo nitko ništa nije čuo, niti se za njezi-

no tiskanje uopće znalo. Naime, ta je knjiga objavljena poslije smrti Branka Fučića i ne raspolažemo podatcima o njezinu tisku. Iz jednoga razgovora s Dragom (Draganom) Fučićem, bratom Branka Fučića, zaključio sam da ni on nije bio upoznat s navedenim izdanjem. Bibliografski podatak nije bio naveden ni u jednom dostupnom katalogu, bibliografiji ili biografiji koje se odnose na život i djelo Branka Fučića. Knjiga nosi naslov *Croatian glagolitic epigraphy*. Objavio ju je engleski izdavač Stephen Osborne u Londonu 1999. godine na 47 stranica. U tekstu ima ukupno 35 slikovnih priloga, crteža i karata. Na naslovnici se nalazi fotografija *Plominskog re-ljefa i natpisa*. Sam tekst u knjizi nosi naslov *Croatian glagolitic epigraphy – historical and cultural aspects*. U uvodu se definira glagoljica i glavni povijesni trenutci vezani uz njezin život kao pisma, od njezinih početaka u 9. stoljeću pa sve do konačnoga zamiranja u 19. stoljeću. Taj razvoj popraćen je kartografskim i topografskim priložima i crtežima. Potom se na kronološkoj bazi obrađuju hrvatski glagoljski natpisi od *Plominskog natpisa* (The Plomin Inscription, str. 12.–15.), *Valunske ploče* (The Valun Slab, str. 15.) i *Krčkog natpisa* (The Krk Inscription, str. 16.) svi iz 11. stoljeća, *Bašćanske ploče* (The Baška Tablet, str. 16.–21.), *Jurandvorskih ulomaka* (The Jurandvor Fragments, str. 21.–22.) i *Senjske ploče* (The Tablet of Senj, str. 22.–23.) svi iz 11./12. sto-

ljeća. Zaustavimo se nakratko kod *Jurandvorskih ulomaka* jer je u ovoj studiji ponovno istaknuta moguća povezanost tih ulomaka s *Bašćanskom pločom: What happened to the right pluteus ('the second Baška Tablet')* on which it is thought the text from the left pluteus continued? – There is every indication that its remains could be **Jurandvorski ulomci** – *The Jurandvor Fragments* (str. 21.).

Zatim se pregled nastavlja preko *Grdoselskog ulomka* (The Fragment of Grdoselo, str. 23.–24.), *Humskog grafita* (The Graffito from Hum, str. 24.–25.), *Ročkog abecedarija* (The Glagolitic Roč Abecedary, str. 25.–26.) i *Supetarskog ulomka* (The Fragment from Sv. Petar u Šumi, str. 26.–27.) svi otprilike iz 12. stoljeća, do *Dragučkih grafita* (The Graffiti of Draguč, str. 27.–28.) iz 13. stoljeća. Slijedi izbor glagoljskih natpisa iz sljedećih mjesta: Omišlja (iz 1477.), Nevidana (15. st.), Bačvi kod Poreča (1581.), Grobnika (1594.), Čepića (1492.), Kršikle (1572.), Vrha (1463.), Predloke (1466.) i Golubića (1442.). Posebno su izabrani i obrađeni pojedini grafiti kao oni iz Berma, Kontovela, Barbana, Pazina, Draguča i drugih mjesta. Rad je zaključen prikazom (i simbolikom) glagoljskoga natpisa (SVETI MAR'TIN') i lika sv. Martina na kamenom spomeniku iz Senja datiranom oko 1330. godine, odnosno Fučićevim riječima: *Glagolism is, in the European context, an authentic expression of Croatian cul-*

ture. It is, for the Croats and for the interested outsider, an exceptional cultural period in the area where East meets West, which had a heritage of antique classical culture preceded by thousands of years of Mediterranean civilization (str. 42.).

Spomenimo da je studiji pridodano pet bilježaka *sub calce* kojima se engleskomu čitatelju pojašnjavaju određeni podatci koji se u tekstu navode.

Na prvi pogled može se pomisliti da je riječ o engleskome izdanju (separatu), također iz 1999. godine, engleske inačice hrvatskoga izdanja knjige *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost. Svezak I. Srednji vijek (VII – XII. stoljeće)* – *rano doba hrvatske kulture kao Croatia and Europe. Croatia in the early middle ages: a cultural survey. Volume I.* gdje je Branko Fučić pisao o “Hrvatskim glagoljskim i ćirilskim natpisima”, tj. “Croatian glagolitic and cyrillic epigraphs”.

Tko bolje poznaje Fučićev rad, uvidom u sam tekst odmah će uočiti da je tu riječ o engleskome prijevodu njegove studije “Kulturno-povijesni vidovi glagoljske epigrafike – Aspetti storico-culturali delle iscrizioni glagolitiche” koja je prvo objavljena u časopisu Instituta za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu *Croatica Christiana periodica* (br. 8., god. V., Zagreb 1981., str. 135.–189.), odnosno iduće 1982.

godine kao zasebno izdanje, knjiga *Glagoljska epigrafika: kulturno-historijski vidovi* u izdanju Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu (Zagreb 1982., 60 str.). No, to nije samo prijevod ove studije, jer je ona u ovome engleskome izdanju u nekim poglavljima skraćena, te dopunjena *Supetarskim ulomkom*, tj. natpisom koji je pronađen poslije objavljivanja navedenih studija iz 1981./1982. godine.¹

No, u impresumu londonskoga izdanja nemamo nikakvih podataka, npr. tko je prevoditelj, koji je tekst poslužio kao predložak, tko je urednik, pitanje autorskih prava, kolika je naklada itd. Knjiga jedino posjeduje, na predzadnjoj stranici (dakle nema ni impresum, niti pravi kolofon – što je poprilično čudno za /engleska/ izdanja), podatke o izdavaču i tiskari: *Published by Stephen Osborne, 144 Southampton Row, London, WC1A 5AJ* i *Printed by Blackmatch Limited, 24E Little Street, London WC1A 2HN*.

Na kraju, možemo biti sretni što imamo još jednu važnu studiju jednoga hrvatskoga istraživača dostupnu širim znanstvenim krugovima no, ne možemo biti zadovoljni s njezinom prezentacijom, jer se za tu knjigu u Hrvatskoj gotovo ne zna, nema ju u svojem fondu ni naša Nacionalna i sveučilišna knjižnici u Zagrebu, niti druge sveučilišne knjižnice po Hrvatskoj, te ona kao takva nažalost i ne eg-

zistira u hrvatskoj slavistici, niti je kao takva može predstavljati u svijetu.

Tomislav Galović

¹ Usp. Branko Fučić, *Supetarski ulomak, Slovo*, sv. 38., Zagreb 1988., str. 55.–62.